

Nový román, označovaný také jako **antiromán** nebo **objektivní román**, vznikl v polovině 50. let 20. století ve **Francii**. Jeho představitelé kritizovali tradiční balzacovský román, jehož výrazové prostředky podle jejich názoru

NOVÝ ROMÁN

nestačí k popisu soudobé reality. Technikou vyprávění autoři **navázali na předválečný experimentální román**. Románový děj a postavy ztvárňují způsobem, pomocí něhož lze skutečnost popsat objektivněji – charakteristiku postav zredukovali na minimum a zobrazení reality omezili na popis jevů, mezi nimiž nejsou patrné časoprostorové souvislosti. Odlišné pojetí nového románu se u jednotlivých autorů projevilo v tom, na co se při popisu děje zaměřili. Vizuální vyprávěcí **technika tzv. oka kamery** převažuje u **Alaina Robbe-Grilleta**, **Robert Pinget** preferuje **záznam promluvy**, **Nathalie Sarrautová** zase ve svých románech zachycuje nepatrné pohyby myšlenek, kterými nevědomí člověka reaguje na vnější podněty.

Rozhňevání mladí muži je název **volného seskupení generačně spřízněných autorů**, kteří vstoupili do anglické literatury během 50. let 20. století. Ve svých románech a dramatech **kritizovali soudobý konzumní život anglické společnosti**, zejména lpění střední vrstvy na společenském statusu a konzervativních hodnotách, a v tzv. **univerzitním románu i situaci na provinčních vysokých školách**. Vedle rozhňevaných mladých intelektuálů, které zobrazovali **John Osborne**, **Kingsley Amis**, **John Wain** a **John Brain**, popisoval **Alan Sillitoe** naopak život **dělnické mládeže** na periferii města.

ROZHŇEVÁNÍ MLADÍ MUŽI

Neorealismus se rozvíjel v **italské filmové a literární tvorbě po pádu fašismu** v roce 1945. Přestože jeho autoři využívali různé zobrazovací metody a měli i rozdílné názory na soudobou italskou realitu, spojoval je **kritický postoj**

NEOREALISMUS

k měšťanské střední vrstvě, která z fašismu profitovala. Autoři se ve svých filmech i románech pokoušeli umělecky zachytit **závažné sociální problémy** (nevzdělanost, nezaměstnanost, úpadek morálky, prostituci) **vesnických i městských lidových vrstev**. K neorealismu se řadí **Alberto Moravia** a syrovým líčením válečných let a bezprostřední poválečné reality i **Curzio Malaparte**.

Skupina 47 byla volným literárním uskupením mladých začínajících **autorů ze západního Německa**, kteří se poprvé sešli v roce 1947. Jejich cílem bylo **vyvést německou literaturu z mezinárodní izolace**, do které se dostala během dvanáctileté nacistické vlády. Jako **antifašisté** poukazovali na skutečnost, že představitelé nejvyšší vrstvy společnosti, kteří umožnili nástup nacismu a profitovali z něj, jsou i po válce nadále u moci.

SKUPINA 47

Ke Skupině 47 se hlásil např. **Heinrich Böll** či **Günter Grass**. K dalším významným západoněmeckým autorům, kteří psali společensky angažovaná díla vyrovnaná s nacismem, patří **Siegfried Lenz**. Tito autoři ve své tvorbě tematicky čerpají z bezprostřední historie a současnosti, užívají kompoziční prostředky experimentální prózy, např. **proud vědomí**, **změny hlediska vyprávěče**, a kombinují i různé žánrové formy.

Tvorba mnohých spisovatelů je v rámci národních literatur specifická. Ve **Velké Británii** psali společenskokritická díla kombinující formu sci-fi a antiutopie **George Orwell** a **William Golding**. Na druhou světovou válku ve svém díle přímo reagoval **Patrick Ryan**. Závažné etické otázky týkající se vlivu moci na osobnost člověka si prostřednictvím žánru fantasy kladl **John Ronald Reuel Tolkien**. Postmoderní romány s prvky magického realismu tvořil **Salman Rushdie**.

DALŠÍ AUTOŘI

Rakouští dramatikové **Thomas Bernhard** a **Elfriede Jelineková** ve svých hrách kriticky hodnotili soudobý rakouský společenský i politický život. V **SSSR** psal romány s válečnou tematikou **Jurij Bondarev**. Do ruské a americké literatury je řazen **Vladimir Nabokov**, který svá prozaická díla začal psát v emigraci. **Alexandr Solženicyn** ve svých dílech na pomezí románu a literatury faktu kritizoval soudobý sovětský režim. Romány kombinující reálné prvky s mytologickými a pohádkovými motivy tvořil kyrgyzský spisovatel **Čingiz Ajtmatov**. K nejslavnějším autorům zpívané poezie patřili **Bulat Okudžava** a **Vladimir Vysockij**. Do emigrace odešel i polský lyrik a esejista **Czesław Miłosz**.

Pikareskní román je prozaický útvar, jehož hrdinou je „šibal“ – picaro, který je vykázán na okraj společnosti. Vyprávění obvykle tvoří sled za sebou jdoucích úspěšných i neúspěšných úskoků, kterými se hrdina snaží vyžrát nad těmi, s nimiž se během svého putování setká. Vypravěčem je sám hrdina, který líčí své zážitky od narození až po stáří. Prvky pikareskního románu lze najít např. v románu **Güntera Grassa** **Plechový bubínek** či v románu **Salmana Rushdieho** **Děti půlnoci**.

Detektivní román je specifický útvar zábavné literatury. Důraz klade na zábavnost, senzaci a snahu překvapit čtenáře nečekaným zlomem ve vývoji příběhu. Obrácené schéma detektivky užil např. **Alain Robbe-Grillet** ve svém románu **Gumy**.

Antiutopie je žánr fantastické literatury, který nabízí pesimistický obraz lidské budoucnosti a často varuje před hrozbou totalitních režimů. Antiutopie psal např. **George Orwell**.

Science fiction je žánr fantastické literatury tematicky čerpající z poznatků moderní vědy a techniky. S antiutopií ji ve své tvorbě kombinuje např. **George Orwell**.

Fantasy je literární žánr, který vznikl od 30. let 20. století. Děj se odehrává ve fiktivních civilizacích a jsou v něm kombinovány mytologické, fantastické a magické prvky. Hrdina příběhu obvykle reprezentuje princip dobra a vydává se na iniciační cestu, během níž zdolává řadu nebezpečných překážek, překonává sám sebe a zároveň poráží protivníka, který ztělesňuje princip zla. Pravděpodobně nejslavnějším dílem fantasy je **Pán prstenů J. R. R. Tolkiena**.

Komedie hrozby je typ absurdního dramatu, jehož tvůrcem je anglický dramatik **Harold Pinter**. Hrdinové komedie hrozby jsou prostřednictvím zdánlivě bezvýznamných událostí konfrontováni s existencí neznámého nebezpečí, které je ohrožuje a kterému nejsou schopni čelit.

1. Kterí autoři psali před druhou světovou válkou experimentální romány? Z jakých teorií vycházeli? Jaké vyprávěcí a kompoziční postupy užívali? Která jejich díla znáte? Do jaké míry se v nich dá rekonstruovat děj?

Neorealismus se výrazně uplatnil také ve filmu. Režiséři se zaměřovali především na soudobé sociální problémy a soustředili se zejména na prokreslení psychologie postav a detailní záběry dokumentující sociální prostředí. K nejvýznamnějším italským režisérům patří např. **Roberto Rossellini**, **Vittorio de Sica**, **Luchino Visconti** nebo **Pier Paolo Pasolini**.

Ke slavným neorealismu filmům režiséra **Federica Felliniho** patří např. příběh dívky a cirkusového siláka **Silnice** z roku 1954.